

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 10

urn:nbn:de:bsz:31-103771

vult, conficit. Iam autem Alexandro ita successerunt omnia, ut ex euentu rem æstimantibus, omnia eius opera videantur facilia fuisse. Posset tamen eadem forte sententia erui, nihil mutata lectione pristina, si rationem capias pro calculo, summa, æstimatione, notione satis visitata, ut scilicet de ea detrabatur non nihil, nec tanta fuisse videatur hominis audacia, quanta utique apparuisset, si inimicam etiam fortunam sapius esset ausus lacessere. Huc credo respexisse Hermolaum Barbarum, cum in orat. ad Federicum Imp. quæ est edita in lib. XII. Epist. Politiani, sic scriberet: *Alexandrum illum Macedonem sunt qui minus egregium bello ducem fuisse prædicent, quod ei nullius pugna non secunda fortuna fuerit.*

PER ARMATOS) Alii diuidunt, per armatos. Sed iungenda in vnam esse vocem, recte vidit Acidalius. Ego præterea distinctione, & alterius vocula diuisione, alterius additione, persanabo locum. scribe: *Maxeus, qui* (vocalam hanc agnoscunt merito plerique libri.) *si transeuntibus flumen superuenisset* (vide Polyæn. Strategem. 1, 13. f. Cæsarem de bello Gall. 2, 10. Liuium 21, 5, 9.) *haud dubie oppressurus fuit incompósitos; in ripa demum, & iam perarmatos, adeguitare cepit.* Quod quia fat certa ratione nititur, in textum recipiendum existimauimus.

4, 9, 24. **PÆONIUM**) Vitioso exemplari deceptus Patricius de regno 9, 18. *Pænorum* legit. vbi etiam, nescio quo ex Plinio lib. 3. cap. 1. ait Pænorum reges caput caesi à se hostis offerentem aureo poculo donasse. Tanta est citandi securitas, his fere potissimum, qui sibi fidem in omnibus haberi postulant. Ex Plutarchi cap. 70. narratiunculam istam hausisse potuit Patricius. Ille enim sic: *Pæonium præfeciis* (non sane Pæonia, permultum enim interest) *Aristo, cum hostem obiruncasset, ostendissetque Alexandro caput; Hoc donum, Rex, inquit, apud nos poculo aureo pensatur. Arridens Alexander, nempe vacuo, inquit. Ego vero tibi plenum propinabo.*

IN GUTTURE) Similis euentus certaminis singularis, quo Satibarzanes occidit infra 7, 4, 36. forte etiam similis conditio hic fuit, ut nudo capite pugnaverint.

4, 10, 1. **ITER**) Vocem hanc merito & Mscr. & Editis nonnullis inferi, præter Acidalii Raderique consensum, docebit etiam Curtianæ phraeos observatio, quam exhibet Index, in pronunciare.

4, 10, 2. **LUNA DEFICIENTIS**) Illustrant has lunæ tenebras nobilissimi Scriptores. Cicero de diuinat. 1, 53. Plinius 2, 70. Manil. Astronom. 1, 220. Lucret. 5, 746. Arrian. 3, 2, 4. Plutarch. cap. 56. Ptolem. Geographus 1, 4. *Διμζεκοφὴ πῶν Ὀλυμπιάδων.* Quos fere explicat Scaliger de emend. temp. lib. 5. & Canon. Itagog. lib. 3. pag. 293. vbi scribit contigisse hanc defectionem die 20. Septembris. cum quo consentit etiam Buntingus, qui eclipsin illam accurate delineauit. Videndus & Christmannus ad Alfraganum. Ex Radero.

SUFFUSO) Malim, *suffusa.* Virg. Æn. 3, 232.

lacrimis oculos suffusa nitentes.

FORMIDO) Hoc factum & apud barbaros, ut narrat Ioannes Roianus in hæc verba: *Colonus* (sive *Columbus*,) *ductor exercitus Ferdinandi regis Hispan. superioribus annis, quibus noue orbis India Occidentalis detectus est atque exploratus, apud Iamaicam insulam totum exercitum Christianorum ab imminente morte huius diuine discipline auxilio eripuit. Cum enim vniuersus Hispanorum exercitus in ultimo iam vite periculo esset constitutus, neque Dux à Iamaicensibus alimenta vllò posset modo impetrare (hæc enim ratione sperabant barbari exercitum Christianorum facile sine armis posse expugnari) rectorib. Iamaicensium renuntiare iubet, nisi sibi, suisque omnibus necessaria ad victum subministrarent, plurima illis ac suprema mala imminere: In cuius rei testimonium non multo post lunam*

eos obscuratam esse visuros, quam quidem ipse in Astronomia eximia versatus iamiam defecturam cognoscebat. Contempserunt quidem primo barbari iussa ducis Christiani, ac minas: At cum ad constitutum ab ipso tempus lunam deficere sensim conspicerent, neque huius rei causam intelligerent, illius tum verbis primum fidem præbentes, & commentum Christiani assatum subministrarunt, & ad ipsius ducis, ceterorumque militum pedes prouolunt, rui sibi ignoscere, obnixè efflagitarunt. Raderus. Tale quiddam, ni fallor, de se scripsit, Ioan. de Staden, cum inter barbaros Americæ captiuus ageret, iamque neci destinatus, hoc commento imminens exitium depulisse, quod præcognita lunæ defectione, metum iis incusserit diuinæ vindictæ, ni desisterent cepto, cuiusque certissimum fore argumentum, lunæ paucos intra dies defectionem. Eadem formidine Nicias, veritus classem portu educere, opes Atheniensium afflixit. Plin. 2. 12. & Plut. de superst. cap. 13. Defectu solis percussum etiam fuisse Hannibalem, ante vltimum cum Scipione prælium, tradit Zonaras tom. 2. similique postea causa, turbatae sunt Macedonum mentes, quo tempore Perseus bellum cum pop. Rom. gerebat. Linius 44. 37. 6. Ne Romanos idem timor incesset præcauente Sulpitii Galli prudentia, qua eam rem euenturam dixerat. Liu. & Plin. dd. locis. Front. strategem. 1. 12. 8. quo pertinere puto Polybii fragmentum apud Suidam in *Δεινὸν αἰεὶ*. & Suidam apud Schottum proverb. 11. 88. A quibus paululum dissentit Val. Max. 8. 11. 1. & Plutarch. Emilio cap. 28. Atque de Agathocle simile factum memorant Frontin. d. loco & Iustin. 22. 6. 2. de Claudio Imp. Dio lib. 60. Metum Archelai Macedoniæ regis narrat Seneca de benef. 5. 6. 4. Sed causarum ignaros percelli nihil mirum; cum defectum siderum pauca & quadruped. Plin. 2. 54. quem metum vehementer intendi par erat cæcatis gentili superstitione mentibus, in defectibus stellarum scelera aut mortem aliquam siderum pauente, teste Plinio 2. 12. unde *aris sonus* & cetera ludicra, de quibus DEO volente ad Taciti 1. 28. 3. vbi similiter ex defectu lunæ nata formido militum describitur. Multo magis æquum est terreri Peruvianos, si qui adhuc credunt instare finem mundi, quoties eclipses fiunt. Vide Carate Hist. del Peru 1. 10. Contra Libyes cum ab Echerophie Rege Ægypti defecissent, Luna supra morem augescente, per metum se dederunt. Africanus in adiunctis Eusebio Scaligeri, pag. 355. f. 1. Est & alia fanatica superstitione, qua sibi persuadent homines, qui reliquis eminere se putant, tanta propter se moueri, quæ & ipsa multis ingens terroris causa fuit, adeo vt de Ludouico Pio, laudato cetera principe, tradiderit Sigonius de regno Ital. lib. 4. eum anno 840. Solo prodigiose obscurato, tantam ex ea re animo tristitiam concepisse, vt in perniciosum morbum incideris, & ex eo a. d. XII. Kal. Iulii obierit.

Scilicet hic superis labor est, ea cura quietos sollicitat.

4. 10. 3. DIIS INVITIS) Ex fideris luctu putarunt iratos sibi deos.

Raderus.

ADIRI) Vane nimium exaggerant, si ita dixerunt, adiri: Neque enim verum, quid enim adire prohibuerit? Sed non id verbi Curtius iis tribuit: à librario affectum querelæ augendæ. Vadari, credo, auctor scripsit, aut transiri, sed illud potius, quod ad literas propius. Ad recentem quidem in transeundo Tigri casum respicitur saltem in quo firmare gradum non potuerant propter & fluminis rapacitatem, & saxorum lubricitatem. Acidalius.

IN &c. IACTATIONEM) Recte hanc scripturam præferunt Modianæ; minus hominis iactatione. Acidalius & Raderus. At enim,

Humanum paucis viuis genus - - - vt adseuerat apud Lu- can. 5. 343. Iulius Cæsar, de qua re nos vberissime locuti sumus ad illud Taciti H. 5. 25. 6.

Dd

bellum

bellum vni necessarium, ferale ipsis sumeretur. Hæc Gruterus ad ista Ammiani 22, 29. *vnus corporis permutatione tot cieri turbas &c.* Lucani locum videtur in animo habuisse Iornandes de reb. Getic. cap. XXXVI. f. *probatum est, humanum genus regibus vivere &c.*

PETERE) Melius alii *peti*. Forte fuit *peti* & iam &c. vt ex isto & præcedenti verbo adcreuerit syllaba.

4, 10, 4. **PERITISSIMOS)** Ægyptii enim sibi fideralis scientiæ inuentionem arrogarunt. Astronomiæ certe Theutem Plato in Phædro nominat auctorem; Aristoteles Ægyptiis tribuit Mathematicas disciplinas, hoc est, Astrologiam, vt explicat Fonseca, vere. nam & Plato ad stipulatur. Pythagoras, Plato, Democritus, alique complures Ægyptum petiuerunt, Astrologiæ & Geometriæ causa. Plato X. de legibus Ægyptum opportunam affirmat astris considerandis. Idem Picus Mirandula, propter plana camporum docet. Diodorus 1, 69. etiam Ægyptiis hanc Astrologiæ laudem tribuit. Alii Chaldæis primam fiderum cognitionem assignant. Iosephus contra Appion, lib. 1. pr. ab Abrahamo fiderum disciplinam Ægyptiis traditam narrat: ab his ad Chaldæos, inde ad Græcos profectam. Pherecydes, Pythagoras, Thales Ægyptiorum & Chaldæorum fuere discipuli. Poëta Atlantem conditorem fingunt Astrologiæ, eo que pingunt humeris cælum sustinere. De eodem Plinius 7, 56, 12. qui tamen 6, 26. Belam Iouem fideralis scientiæ inuentorem fuisse refert. Seruius ad Virg. Ecl. 6, 42. Prometheus laudat repertorem. Iosephus 1, 3. Setho primam omnium fiderum cognitionem adscribit. Certum est ex cælestium literarum doctoribus & Iosepho, cognitionem fiderum ab ipso primum Adamo traditam literis, à Setho & posteris ad Noë, ab hoc eam ad Abraamum peruenisse, à quo ad Ægyptios, ab his ad Chaldæos, Phœnicas, Græcos. Videatur Clauius ad cap. 1. Io. de Sacrobofco. Habes ergo causam, quid sit quam obrem Alexander Ægyptios potissimum sacerdotes & Vates ad interpretandas fiderum naturas adhibuerit, quod illis in ea, vt pote inuentoribus & magistris Astrologiæ, maxime fides adiungeretur. Raderus. Id autem Alexandrum credo fecisse, non quod ipse veræ eius causæ ignarus esset, vt postulat Vir doctissimus 3, 9. de legation. qui enim posset, Aristotelis discipulus, eiusque disciplinis plures per annos imbutus? Sed vt militi eo magis eximeretur metus, quanto à pluribus, & peritioribus, vt ipse quidem opinari poterat, res ea non ominosa iudicaretur.

4, 10, 5. **QUI SATIS SCIRENT)** Qui germanas & certas defectionum solis & lunæ causas ex Mathematicorum disciplina discere & pernosse desiderat, Ioan. Sacrobofco cap. 4. Sphæræ euoluat, Vitellium præterea in Opticis propof. 26. & Clauium ad Sacrobofco. Lucret. 5, 746. Lucan. 1, 539. Cicero. de natur. deor. 2, 40. Raderus. Adde ex veteribus Iustinum 22, 6, 2. Senec. de benef. 5, 65. Plutarch. de superst. cap. 13. Augustin. epist. 19. & Dion. lib. 60. In primis Marcellin. 20, 3. & notatos ibi à Cl. Lindenbrogio. Cleomedem 2, 6. *ἡ δὲ τῆς σελήνης ἐπιπέδιος.* Geminum cap. *ἡ δὲ ἐκεί. τῆς σελ.* Plinium 2, 10. Sic ab hominum genere definitus est dies, mensis, annus defectionis Solis & Lunæ cognita prædictæque in omne posterum tempus, quæ, quanta, quando futura sint. Bernegg. Orat. Acad. VII. Quo vno argumento satis arguuntur, qui suæ naturæ ignari, homines, vt cetera animalia, nihil esse præter corpus imaginantur. Nec prætereundum, quod Arriano 3, 2, 4. traditum Loctenius ex hac causa fuisse, recte notat: Alexandrum Lunæ, Soli & Terræ fecisse, vt nimirum omnes placaret, qui istius deliquit auctores fuisse viderentur.

4, 10, 6. **SOLEM GRÆCORVM)** Ex Herodoto 7, 37. apud quem hebescente sole Xerxi Vates responderunt, defectionem Græcarum urbium significari, quod Sol esset præfes Græcorum, Luna Persarum. Quod autem solis deficientis labo-

tes,

res, Græcis exitium portenderint, Lunæ Persis & barbaris, non semper vsuuenit. perinde enim sub defectuionibus lunæ Græcos fuisse affictos ac barbaros intelligo, vt hoc vatum Ægyptiorum commentum videri possit ab Alexandro fortasse dictatum, vt antea Hammonis sacerdotes monuerat, quid sibi vellet sciscitanti responderi. Raderus. Citat hunc Curtii locum Iacobus de Vitriaco Aconensis Episcopus, hist. Orient. lib. 3. in Actis anni 1218. Vbi scribit simili ratione interpretatum se defectuionem lunæ, quæ tum contigerat, quamquam causarum naturalium non esset nescius, contra Saracenos, quasi præcedentem (an portendentem?) eorum defectum, qui sibi Lunam attribuunt, incremento vel decremento vim Lunæ magnam ponentes. In alio genere calliditatem interpretationis huius imitatum refert Epaminondam Plutarch. Apophth. 97. qui cum iam ad hostem cum copiis accederet, & tonitruis exstisset, interrogantibus suis, quid significari tonitru eo putaret, respondit: Deum attonitus reduciisse hostes, stuporemque eis iniectisse, qui cum prope apta loca essent, iniquo loco castra ponerent. Crassus apud Plut. cap. 36. cum exta ab aruspice tradita, non tenuisset: idque exercitus malum omen horreret, adridens dixit: hæc nimirum vitia sunt senectutis: sed non perinde arma nobis elabentur è manibus. Vide Frontini strateg. toto cap. 12. lib. 1. Apud Lium 26, 45, 8. Scipio in oppugnatione Carthaginis Hispanicæ, comperto astum stato tempore decedere, eam rem in prodigium ac deos vertens, Neptunum iubebat ducem iuuenis sequi, ac medio stagno euadere aut mania.

LVNAM ESSE PERS.) Nescio an probe ex hoc loco coniciat Vir Doctus de coron. 9, 18. Persicum diadema lunatum fuisse. Quod enim hic dicitur: lunam esse Persarum, non sic accipiendum est, vt intelligatur symbolum, aut insigne, aut omen & ratiocinium, vt ille putat: sed vt ex Herodoto 7, 37. discimus protectorem, atque presidem.

PETERAQVE EXEMPLA) Verbi gratia Anno Mundi 3478. obscurata est luna, quo anno pugna Marathonica superati sunt Persæ. Vide Buntingum. 4, 10, 7. *SVPERSTITIO)* Contra quam disputat Cicero libris de diuinatione, & de natura deorum passim. Conatur dein separare suam religionem à superstitione, cum dicit: Non enim philosophi solum, verum etiam maiores nostri superstitionem à religione separauerunt. Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, vt sui liberi superstites essent, superstitiosi sunt appellati. Ad quem locum multa D. Augustinus de Ciuit. Dei 6, 9. Sed atheus ille cum suo Epicuro Lucretius omnem religionem cepit conuelleret, ipsoque religionis nomine superstitionem complecti, cum dicit; 1, 62.

*Humana ante oculos fæde cum vita iaceret
In terris, oppressa graui sub religione,
Quæ caput à cæli regionibus ostendebat,
Horribili super aspectu mortalibus instans.*

Et laudato Epicuro subiicit vers. 78.

*Quare religio pedibus subiecta vicissim
Obscitur*

Ostendit dein, quæ mortali-
bus mala ex superstitione, quam religionem vocat, euenerint, ac tandem addit epi-
phonema vers. 101.

Tantum religio potuit suadere malorum.

Propter pop. Romani superstitiones S. Gregorius Lium omnia opera conatus est abolere, quod nimis esset in iis enarrandis ac laudandis. Legitur elegans Plutarchi libellus de superstitione. Raderus.

Quod, equo frantum, id populo, & pacis & belli tempore superstitio. eam igitur vs-

liter usurpat magistratus, auctoritatis sibi concilianda caussa, aduersus dissolutam contumacitate. inquit Plutarch. de Socratis genio cap. 13. quæ ipsa prolixius interpretatur Polybius 6, 54, & 10, 2. Curtius [hoc loco] Numam, circa res ciuiles, præiuit Rhadamantus, Minos, Lycurgus; secuti sunt Zaleucus, ac P. Scipio Africanus, de quibus, præter alios, iunctim fere Valer. Maximus 1, 2. Belli etiam tempore larua hæc vsos esse reges ducesque plurimos, cumulate ostendimus ad illa Taciti 1, 28, 4. *mobiles ad superstitionem percussa semel mentes.* [Quem ad locum & Cl. Forstærus, copiose.] Imo & Getas quoque artificio isto regibus suis obsecutos sic persequitur Strabo lib. 7. Cordate igitur de Mose Ioseph. lib. 2. contra Appionem. Hæc Gruterus ad ista Liuii 1, 19, 4. *rem ad multitudinem imperiam, & illis seculis rudem efficacissimam, Deorum metum iniiciendum ratus est.* Quomodo hac vulgi inclinatione vsus sit Scipio, discas ex Liuii 26, 19, 4. & quomodo hic idem Alexander ostendit Polyæn. 4, 3, 14. *cum enim ex aruspiciibus cognouisset, deos omnia sancta portendere: circumferri hostias iussit, & militibus ob oculos demonstrare, ut non solum ex auditione, verum etiam ex aspectu spem bonam de periculo haberent.* similia plura vide apud Frontin. strateg. 1, II. inter quæ excellit, quod XIV. loco positum, recitabo, quia ad Alexandrum pertinet, & forsitan idem est, cuius & Polyænus meminit. Ille igitur sacrificaturus, inscripsit medicamento aruspiciæ manum, quam ille extis erat suppositurus: *litteræ significabant victoriam Alexandro dari, quas cum iecur calidum rapuisset, & à rege militi esset ostensum; anxii animum, tanquam deo spontente victoriam.* Curtii sententiam imitatus est Tubero comment. de tempor. suis lib. 1. haud longe à princ. vbi dicens, apud Hungaros vix haberi pro Rege legitimo, qui diadema non haberet; subiicit: *tanta est ignorantia vitio, humanis mentibus superstitionis, rei ad impellendos vulgi animos efficacissima auctoritas.*

MELIUS VARIETIS) His verbis vsus est Cuius de repub. Hebr.

2, 17. f.

4, 10, 10. EXPLORATORES) Mss. Modii, & vnus Gruteri, *moratores*: quod verissimum putat amicorum nostrorum vnus: explicatque, qui legitimum exercitum præcederent, & primum impetum hostis tardarent atque hebetarent. Idque eonfirmatum in locis Cæsar. de bello Gall. 2, 19. & 4, II. item de bello ciu. 2, 26. & nekio quo Hirtii: *equites præmittit, sic paratos, ut confugerent, atque omne agmen morarentur.* quibus locis legimus præmissos equites, qui hostilem impetum morarentur. At hoc loco sic accipi non posse manifestum est ex eo, quod tum temporis nondum adueniebat Darius, nec illi mille de eius exercitu erant, sed ex Mazæanis, qui ad vrendam regionem dimissi erant. Præterea hoc cuius potest esse perspectissimum, Darium qui & copiis abundaret, & quam cum strenuo res esset, non ignoraret, vtique mille admodum equites non fuisse præmissurum, ad eius hostis impetum inhibendum, sed & manifestum est ex antecedentibus & sequentibus, hos homines neanimo quidem pugnandi ibi fuisse. Itaque credam ex istorum MSS. auctoritate legendum esse *moratores*, sed longe alio sensu, eonimiam quo vocem eam ponit Liuius 21, 47, 3. *Præter Placentiam peruenere, quam satis sciret Annibal ab Ticino profectos: tamen aliquot moratorum in citiore ripa signiter ratem soluentes cepit.* & 21, 48, 5. *quam iam transgressas Trebian Romanos, metantesque castra conspexissent, paucos moratorum occiderunt, circa flumen interceptas.* Quibus certe locis, si recte examinas, *moratores* sunt qui moram nectunt, non qui ad morandum hostem relictis sunt, vt forte nonnemo velit intelligi. Possit tamen videri *moratorum* in Liuiio esse à Nominatiuo *moratus*. Thuanus tamen etiam vsurpat *moratores* nostro sensu. Sic & hoc Curtii loco, quod ex ipsa re claret. Mazæus trans Tigridem erat supra 4, 9, 14. relictus vt totam eam regionem vastaret, per quam iter futurum erat Alexandro. Ergo à ripa Tigridis ad vsque interiora, omnia vastabant, & vt quæq.

corru-

corruerant, recedebant. Alexander contra summopere contendebat, ut quanta maxima celeritate posset, superueniret hostibus, priusquam omnia corrumperent, ita accidit, ut reliquis cedentibus, mille isti tardi deprehenderentur ab Alexandro.

AUGURANTUR) Modius ex MS. docet scriptum, *falsa per metum auguratur*. Codex Augustanus S. V. Valrici: *Quippe ubi vera explorare non possunt, falsa per metum augurantur*. Certe *augurantur* *νεβηναι*, egomon memini legere, quamuis enim *auguro* apud Ciceronem & alios reperitur, non perinde tamen patendi figuram *auguror* dici deprehendatur. Raderus. *Astium auguro*, est apud Virg. 7, 273. ubi Seruius: *auguro dicimus secundum Plinium, cum praelatio mensis futura colligimus: auguror vero tunc, cum futurum veris captamus auguriis*. Sed vides ex locis, quae monstrat Index, hoc discrimen à Curtio non attendi. Mihi prope compertum est, fuisse *falsa per metum figurantur*. Sic infra 7, 1, 36. *Vinam non inanes quoque species anxio animo figuraret*. Sic apud Caesarem de bell. Gall. 1, 22. legimus, *Consilium timore perterritum, quod non vidisset, pro viso sibi renunciaisse*. Ex eadem natura metus: vnde Tacit. 2, 24, 6. *miracula narrabant, vim turbidum, & inauditas volucres &c. vera, sine ex metu credita*. Adde 7, 7, 24.

4, 10, 13. **FESTINANDVM**) Polyanus strateg. 4, 3, 18. *Alexander Tigrim traiciens, Persia terram igni populantibus, misit qui omni vi & contentione eos persequerentur, ut sua saluti consulentes, regionem intactam relinquerent*.

4, 10, 16. **RECITARET**) Callidum est Eumenis illud apud Iustin. 14, 1, 10. qui, coniectis in eius castra huiusmodi libellis, *vocatis ad concionem militibus persuasit, confictas has à se epistolas ad experiundos suorum animos esse*. Hoc factum & in futurum prouidit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed ab duce temerè arbitrarerentur.

4, 10, 17. **VEL VNVS**) Tacit. H. 2, 75. *fluxam militum fidem, & periculum ex singulis*. *Quid enim profuturas cohortes alasque, si vnus aliterque praesenti facinore, paratus ex diverso premium petat? Facilius vnuersos impelli, quam singulos vitari*. Eumenes apud Iustin. 14, 1, 12. *Salutem suam in omnium potestate esse*.

AVARITIAE) Adeo splendens hoc aurum praestringit oculos. Varro Fragm. & ante impressum omnibus *μὲν δὲ ἐν τῷ οὐδὲν κέρδι & κέρδι*, nihil esse cum lucro malum. Sophoc. apud Athen. lib. XII. Lipsius polit. 4, 11. Vide Reuberi Symbola in Symb. Iustiniani II. *Multi nimium, nemo satia*.

4, 10, 18. **SPADO**) Liqueat his verbis eunuchos quoque circa reginas fuisse, & infra 4, 10, 25. Idem probatur Esther 4, 5. *Accitioque Achach eunuchus quem rex ministrum ei dederat*. Eoque respexisse videtur Terentius Eunuchus 1, 2, 97. cum ait:

Eunuchum dixi velle te: quia sola videntur his Regina. Hos etiam pellicibus & concubinis regis custodes adhibitos, supra pag. 78. ostendimus. Brisson. lib. 1. pag. 139. Adde supra ad 3, 12, 17. Et Augustin. contra Faustum 30, 3. qui huc alludit his verbis: *significans virgines & pueros, qui nubendi ipsa à cordibus suis execta cupiditate, spadam vice in eius ecclesia semper, tanquam in domo regia conuerterentur*. Pertinet eodem Philostrat. in Apollon. 1, 23.

4, 10, 19. **ITINERIS**) Plutarch. cap. 52. & Iustin. 11, 12, 6. scribunt, ex partu obiisse. Et potest, ut animi ægrotudo doloribus partus addita malum duplicarit. Loccenius.

4, 10, 23. **TANTVM**) Bong. coniecit, *tanta*, me consentiente. De re simili est locus Diodor. 17, 38. *Itaque Alexander, etsi hanc vitam nostrae tempestatem multis etatibus praecessit; iustam tamen etiam à posteris, dignamque suis virtutibus praedicationum nanciscatur*. Et sane cum Tacito 3, 65, 1. *praecipuum minus historiarum*.

storiarum reor, ne virtutes flectantur, neque pravis dictis factisque ex posteritate & infamia metus sit.

4, 10, 24. SEMEL OMNINO) Meminere huius historiae A. Gellius 6, 8. & Athenaeus 13, 8. Ceteras autem captivas ut vidit Alexander, specie, & statura eximias, dixit ioco, *ὡς εἶσιν μισθῶν ἀλλήλων ὁμοίωτον αἰ παρσίδες*. Quam magnum oculorum dolores sunt Persides. Popma ex Plutarch. Alex. c. 36.

SED UT VIDERET) Male alii viderat, ut olim vidi, & postea consensu vnius atque alterius impressi confirmatus sum. Sic enim & ipse Alexander conciliabitur Curtio cuius verba Plutarch. cap. 37. refert in hunc sensum. Ego enim non saltem non vidisse inveniat Darii uxorem, aut videre cognasse: verum nec verba facientis de eius decore, sustinuisse audire. Concilia, inquam, visam esse semel, non data opera, sed obiter, quia aderat matri Darii, ad quam visendam Alexander venerat. Quomodo etiam explicanda videntur illa Plutarchi de curiositate cap. 21. Alexander Darii uxorem, quia formosissima dicebatur, noluit in suum venire conspectum: sed ad matrem eius animum accedens, videre iuvenem & pulchram non sustinuit. Sic Iulianus ex virginibus quae speciose sunt captae, ut in Perside, ubi feminarum pulchritudo excellit, nec conuolare aliquam voluit, nec videre, Alexandrum imitatus & Africanum. Marcellin. 24, 16. & ex eo Fulgositus 4, 3.

4, 10, 25. E SPADONIBUS) Variat paulisper Suidas in Ἀλιζουδρ. Plutarch. cap. 52. Tiroem appellat, quem Curtius Tyrioten.

AVERSA) Quomodo in Romanis castris decumana. Tacit. 1, 66, 1. cum Eli ruerent ad portas, quarum decumana maxime pecebatur, auersa hosti, & fugientibus iustior. Aversa enim parte eam collocabant, quia omnium erat maxima, & perinde, si vis ingrueret, defensu difficilima.

LEVIUS CUSTODIEBATVR) Quasi extra periculum esset. quod ipsum saepius maximum, negligentibus, creauit. Lilius 10, 32, 8. ita Romanorum castra ab Samnitibus oppressa ostendit: Samnites vix dum certa luce, & eam ipsam premente caligine, ad stationem Romanam in porta segniter agentem vigilias, perueniant. Improprio oppressis, nec animi satis ad resistendum, nec virum fuit. Ab tergo castrorum, decumana porta impetus factus. Raderus.

4, 10, 26. DIDICI) Iam pridem didici fortiter esse miser. Ouid. Raderus.

NOSSSE SORTEM SVAM) Adscribam magni sane doctoris verba, Polit. 5, 18. In clade duo moneo, ut Prudenter eam, & Fortiter feras. Prudenter, hoc sensu: ut noris eam serio, & appendas. Nam quidam, e contrario lata omnia sibi fingunt. Tacit. Hist. 3, 54, 1. Et mentior cladis occidantes, stulta dissimulatione, remedia potius malorum, quam mala differunt. Ibid. Quod nulla ratio est, ut fiat. Nam primum

- - - clades scire qui refugis suas,

Gravat timorem, dubia plus torquent mala.

Seneca Agam. v. 419. Sicut contra, sepe calamitatis solacium est, nosse sortem suam. Curtius. Deinde, profecto

Inori malorum remedium, Ignorantia est.

Seneca Oedip. v. 515. Imo nullum: nec mederi tibi fas, cum nescis. Tu vero agnosce, atque adco examina & appende.

4, 10, 27. MIHI) Alium longe horum esse sensum quam vulgata distinctio pariat, ostendit mihi amantissimus Socer, si sic distinguas, nunciaturus es; mihi, & ut credo ipse quoque, omni grauiora supplicio. Ut illud mihi, non pertineat ad praecedentia nunciaturus es, sed ad haec grauiora omni supplicio. Confirmatur haec distinctio verbis Diodori 19, 8. ἀντίπερα ὃ ἡνάτε τὸς μὲν ἄσπας καὶ πατήρας αὐτῶν ἢ πᾶσι δὲ γυναι-

ἡρώων ὄρατος, καὶ παρῆσαν ἀγρόνας ἀναλοζομαίης ἔς. Ipsa enim morte acerbiore pas-
suros viros & patres, si vxorum & virginum supra per contumeliam illata considerarent.

4, 10, 28. *TOTIS CASTRIS*) Hoc ego vix concoquam. quomodo
statim eiulatus totis castris? dum eius caussa in tabernaculo regis, & vt credibile est,
tantum non soli regi, adhuc exponitur. sequitur tamen mox n. 32. de submotis arbitris,
qui forte eiulatum concitauerint.

4, 10, 29. *AGERE*) Malim, gerere. Sic mox 4, 11, 17. bellum cum ca-
ptiuis & feminis gerere non soleo.

4, 10, 31. *OB HÆC IPSA*) Sic feci, ex quibusdam editis, conie-
cturam adiuuantibus Berneggerianam, manifesto melius, quam alii, qui legunt; *Ob
hæc ipsi amantis animus.*

IN SOLICITVDINEM) Sic Tacit. H. 2, 21, 4. Dum atrociora metuunt,
in leui cetera habentur.

4, 10, 32. *TORMENTA*) Perfas quæstionem de reis per tormenta ha-
buisse, testis est & Epiphanius lib. II. contra hæreses. cap. de Manichæis. Popma.

SI QUID TIBI) Ratio loquendi postulare videtur: *Si qua tibi tui
regis reuerentia est.* Quomodo apud Senecæ, de breuit. vitæ; *Si quis inferis sensus est,* &
similia. Deleam etiam duo verba; in 10.

4, 10, 34. *CAPITE VELATO*) Velabant & operiebant se veteres
parte vestis, vel propter sacra, vel ob desperatam aliquam rem, aut malum. Plaut.
Amphitryone 5, 1, 41.

Invocat deos immortales, ut sibi auxilium ferant,

Manibus puris, capite opero. Seneca Herc. Furente versu 355.

Namque ipsa tristis, vestis obductu caput

Velata, iuxta præfides adstat deos. Popma. Ita Aman genti Hebrææ

exitium machinatus, quod in auctorem redundavit, cum Mardocheum per urbem
deducere cogeret, domum reuersus lugens obduxit caput: idemque velatus in cru-
cem iuit. Eithet 6, 12. & 7, 8. Aben-ezra morem fuisse ait, vt cui rex irascetur, eius
statim vultum ministri obnubarent, quasi, qui regem aspiceret, indignus foret. Sed
mos fuit communis. Ceterum reis in crucem agendis capita obnubebantur, vti Li-
uius 1, 26, 6. de Horatio docet. Ap. Claudius metuens vitæ, ex iudicio capite velato in
propinquam domum se recepit. Liuius 3, 49, 5. Obnubebantur & nouæ nuptæ flam-
meo: vnde & nuptæ dicuntur. Ænea etiam auctore certis hostiis litaturi capita ve-
labant. Plutarch. quæst. Rom. cap. 10. Hebræi quoque in gravi luctu capita ve-
labant. Rex Dauid cum Absolonis arma fugeret, caput obnupsit, Samuel. 2, 15,
30. De Susanna quoque apud Daniel. 13, 32. ad tribunal aperta legimus. Raderus.

AD COELVM) Veteres orasse manibus ad cælum sublatis, Apuleius
in libro de mundo tradit. *Nam habitus, inquit, orantium hic est, vt manibus extensis ad
cælum precemur.* Vnde Virg. Æn. 1, 97.

Ingemis, & duplices tendens ad sidera palmas,

Talia voce refert - - - & Æn. 2, 688.

- - - calo palmas cum voce tendis. Idem 3, 264.

- - - passis de litore palmis

*Numina magna vocat - - Et regius propheta Psalmo 63, 5. in
nomine tuo leuabo manus meas.* Popma. Adde Virgilianis Æn. 2, 405.

- - - celo tollentem lumina frustra,

Lumina, nam teneras arcebant vincula palmas. Seneca Epist. XLI.
pt. *Non sunt ad cælum elandæ manus &c.* Vide & Nehemiam 8, 6. Hinc dicit Apo-
stolus ad Timoth. 1, 2, 8. *leuantes puras manus.* Et Tertullian. de oratione cap. 11. *que
ratio*